

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

KATARIINA MÄKINEN

Porin koulujen opettajien kokemuk- sia koulun perhetyöstä

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2025

TIIVISTELMÄ

Mäkinen, Katariina: Porin koulujen opettajien kokemuksia koulun perhetyöstä
Opinnäytetyö, AMK
Sosiaali-alan tutkinto-ohjelma, Sosionomi (AMK)
Toukokuu 2025
Sivumäärä: 45

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Porin koulujen opettajien kokemuksia koulun perhetyöstä. Tutkimuksen pääpaino oli selvittää koulun perhetyön merkitystä kouluympäristössä. Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää tilaajalleni Porin kaupungille, miten opettajien näkökulmasta koulun perhetyö on koettu, mihin perheiden haasteisiin tarvittaisiin tukea ja millainen tuki opettajien mielestä on hyödyttävää. Teoriaosuuteni käsitteli perhetyöhön liittyviä käsitteitä, perheiden ja lasten yleisimpiä haasteita sekä kouluympäristöä opettajalle, että lapselle.

Tutkimus oli määrällinen ja se toteutettiin kyselynä. Kysely jaettiin yhteystenkilöni toimesta kaikkiin Porin kouluihin, joissa koulun perhetyö on ollut. Kysely toteutettiin anonymina Google Forms -alustalla. Kyselyyn saatiin toivottu määrä vastauksia parin viikon aikana.

Prosessin aikana koulun perhetyö päätettiin lakkauttaa. Tämä vaikutti opinnäytetyöhöni siltä osin, että opettajat vastasivat kyselyn avoimeen kysymykseen osaltaan lakkauttamisen näkökulmasta. Tämän avulla saatiin lisää tietoa koulun perhetyön toimivuudesta ja merkityksestä. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että koulun perhetyön ennaltaehkäisevyys on koettu tärkeäksi ja siitä on ollut hyötyä lapsille sekä perheille. Opettajien näkökulmasta kaksi yleisintä haastetta perheillä ovat vanhemmuuden haasteet ja lasten sekä nuorten käyttäytymishaasteet. Opettajat kuvasivat koulun perhetyöllä ja perheiden hyvinvoinnilla olevan yhteyden. Matalan kynnyksen palvelua toivottiin vastauksissa takaisin koululle.

Johtopäätöksinä voitiin todeta, että koulun perhetyö on ollut opettajien kokemuksien mukaan perheitä hyödyttänyt palvelu, joka on nimenomaan ollut sopeva kouluympäristöön. Kouluympäristössä oleva matalan kynnyksen palvelu on edistänyt tuen saavuttamista perheissä. Jatkossakin koulussa olisi tärkeää olla ennaltaehkäisevää työtä.

Avainsanat: koulu, perhetyö, ennaltaehkäisevä työ, perheiden haasteet

ABSTRACT

Mäkinen, Katariina: Teachers' Experiences of School family work in Pori
Bachelor's thesis
Bachelor of social service
May 2025
Number of pages: 45

This thesis studied teachers' experiences with school family work in Pori. The main goal was to understand how important this work is in the school setting. The purpose was to provide the City of Pori with information on how teachers see school family work, what challenges families face, and what kind of support teachers think is most helpful. The theory section explained key ideas about family work, common challenges for families and children, and the school environment from both the teacher's and child's point of view.

The research was quantitative and done through a survey. The survey was carried out with all Pori schools that had school family work, with help from a contact person. It was conducted anonymously using Google Forms. The target number of responses was received in a few weeks.

During the study, the decision was made to end school family work in Pori. Because of this, some teachers responded to the open questions from the perspective of the service being discontinued. This answer gave more insight into how useful and meaningful the service had been. The results showed that teachers saw school family work as important and helpful for both children and families, especially because it focused on prevention. The most common challenges mentioned were parenting issues and children's or teens' behavior problems. Teachers felt that family wellbeing and school family work were connected. Many responses expressed a wish to bring back this low-threshold service to schools.

In conclusion, school family work was seen by teachers as a useful and suitable service for schools. It helped families get the support they needed more easily. Preventive work in schools should continue in the future.

Keywords: school, family work, preventive work, family difficulties

ALKUSANAT

Haluan lämpimästi kiittää tilaajaani Porin kaupunkia, yhteyshenkilöäni sivistystoimialalta ja opinnäytetyötäni ohjaavaa opettajaa. Yhteistyö on ollut mutkaton ja sain tukea aina, kun sitä tarvitsin. Isot kiitokset kuuluvat myös Porin koulujen opettajille, jotka osallistuivat tutkimukseen.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 PERHETYÖ	8
2.1 Sosiaalihuoltolaki.....	8
2.2 Lastensuojelulaki.....	9
2.3 Tietoa perhetyöstä.....	9
2.4 Matalan kynnyksen työ – ennaltaehkäisevyys.....	10
3 KOULUN PERHETYÖ	12
3.1 Kouluympäristö lapsen ja perheen näkökulmasta	12
3.2 Koulun ja kodin välinen yhteistyö	14
3.3 LAPE-muutosohjelma.....	15
4 PERHEIDEN HAASTEET	17
4.1 Lapsen elämäntilanne	17
4.2 Ero perheessä	19
4.3 Vanhemmuuden haasteet	20
5 OPINNÄYTETYÖN TEHTÄVÄ JA TUTKIMUS	23
5.1 Opinnäytetyön tehtävä.....	23
5.2 Eettiset lähtökohdat ja luotettavuus.....	24
5.3 Määrällinen tutkimus ja tutkimuskysymykset	24
6 TULOKSET	26
6.1 Teema 1: Koulun perhetyö	26
6.2 Teema 2: Yhteistyö koulun perhetyön kanssa.....	27
6.3 Teema 3: Perheiden yleisimmät haasteet	29
6.4 Teema 4: Toimintamahdollisuudet, kehitysehdotuksia ja vapaa sana koulun perhetyöstä	31
7 JOHTOPÄÄTÖKSET TULOKSISTA.....	33
8 POHDINTA	36
LÄHTEET.....	39
LIITE 1: KYSELY	44

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia Porin koulujen opettajien kokemuksia koulun perhetyöstä. Samalla tutkimuksen kautta selvisi opettajien näkökulmasta, miten koulun perhetyö on kouluympäristössä toiminut, mitkä ovat perheiden yleisimmät haasteet ja millaista yhteistyö on ollut. Opinnäytetyöni tilaaja oli Porin kaupunki.

Olin sosionomin viimeisessä ammatillisessa harjoittelussa Porissa koulun perhetyössä. Siellä minulle kerrottiin, kuinka kiinnostavaa olisi saada tietää, miten opettajat ovat kokeneet koulun perhetyön. Porin koulujen perhetyöstä on aiemmin tehty opinnäytetyö ja sitä kautta tutkimus lapsien sekä perheiden kokemuksista (Lehtonen, 2021, s.6). Pohdin yhdessä harjoitteluani ohjaavan perhetyöntekijän kanssa, että opettajien kokemukset ovat arvokkaita kouluympäristön vuoksi. Opettajat ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa lasten ja nuorten kanssa sekä täten myös koulun perhetyön kanssa.

Opinnäytetyön aihe tuli entistäkin ajankohtaisemmaksi ja merkittäväksi, kun prosessin aikana tuli tieto koulun perhetyön lakkauttamisesta. Satakunnan hyvinvointialue päätti lakkauttaa koulun perhetyön matalan kynnyksen palvelun ja yhdisti sen lakisääteiseen perhetyöhön sitä tarvitseville. Porin opetusyksikön päällikkö kertoo, että koulun perhetyön avulla lastensuojelutapaukset ovat vähentyneet. Porin sivistyslautakunta on välittänyt kannanoton Satakunnan hyvinvointialueelle, että päätöstä tulisi harkita uudelleen. (Pukkila, 2024.) Matalan kynnyksen palvelujen lakkauttaminen on tässä maailman tilanteessa yleistä, ja se aiheuttaa huolta. Opinnäytetyölle tuli tärkeä tehtävä osoittaa koulussa tapahtuvan ennaltaehkäisevän työn kokemuksia.

Tutkimus toteutettiin kyselyllä, jota jaettiin niille kouluille, joissa koulun perhetyö on ollut käytössä. Kyselyn tavoitteena oli saada selville, miten koulun perhetyö on hyödyttänyt kouluissa ja millainen tuki lapsille sekä perheille on avuksi. Kyselyssä opettajat pääsivät tuomaan omasta näkökulmastaan esille koulun perhetyön roolia ja työtä koulun perhetyön kanssa. Tulokset tarjosivat arvokasta tietoa koulun perhetyöstä, ennaltaehkäisevän työn merkityksestä ja perheiden haasteista, joihin tukea tarvittaisiin.

2 PERHETYÖ

2.1 Sosiaalihuoltolaki

Perhetyötä ohjaa sosiaalihuoltolaki. Perhetyötä on olemassa ennaltaehkäisevänä ja korjaavana työnä. Yleensä perhetyön tukea on tarjolla sosiaalitoimessa, neuvolassa, päivähoidossa tai koulussa. Perhetyössä yhdistyy psykososiaalinen ja käytännön tuki. Keskeistä työssä on lapsen etu ja perheen hyvinvointi. Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on matalan kynnyksen apua ja tarkoituksena ehkäistä lastensuojelun tarvetta. (THL, n.d.)

Sosiaalihuoltolain tarkoitus on hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpito, eriarvoisuuden vähentäminen sekä osallisuuden edistäminen. Laki turvaa yhdenvertaisesti sosiaalipalvelut ja hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä, jotka ovat laadukkaita ja riittäviä. Niitä järjestetään myös tarpeenmukaisesti, asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun sekä kohteluun sosiaalihuollossa. Lain tarkoituksena on myös edistää yhteistyötä hyvinvointialueella eri toimialojen välillä. (Sosiaalihuoltolaki 2022/1 §.)

Sosiaaliohjaus on neuvontaa, ohjausta ja tuen antamista erilaisten palveluiden käyttämiseen sekä yhteistyötä muiden tukimuotojen välillä. Sosiaaliohjausta toteutetaan perheiden, yksilöiden ja yhteisöjen kanssa. Perhetyö on sosiaaliohjausta, jolla tuetaan hyvinvointia. Tällöin tuki ja ohjaus on perheiden voimavarojen vahvistamista ja vuorovaikutuksen edistämistä. Perhetyön tavoite on lapsen tai nuoren turvallisen kehityksen takaaminen. (Sosiaalihuoltolaki 2022/16 § & 18 §.)

2.2 Lastensuojelulaki

Lain tarkoitus on taata turvallinen kasvu- ja kehitysympäristö lapsille sekä järjestää erityistä suojelua. Pääasiallinen vastuu tästä on vanhemmilla ja huoltajilla. Viranomaisten tehtävä on tukea vanhempia kasvatustehtävissä ja tarjota tarvittavaa tukea riittävän ajoissa. Tarvittaessa ammattilaiset myös ohjaavat lasta ja perhettä lastensuojelun piiriin. Lastensuojelu tukee vanhempia ja järjestää perheelle palveluita. (Lastensuojelulaki 2007/417, 1 § - 3 §.)

Kuntien ja hyvinvointialueiden järjestämä ehkäisevä lastensuojelu kuuluu niille, jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaita (Lastensuojelulaki 2022/610, 3 a §). Ehkäisevän lastensuojelun tarkoitus lapsen turvallisen kasvun ja kehityksen takaamisen lisäksi on vanhemmuuden tukeminen sekä hyvinvoinnin edistäminen. Tällaista ennalta ehkäisevää työtä on sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä muun muassa varhaiskasvatuksessa, nuorisotyössä ja kouluissa. (Lastensuojelulaki 2010/88, 3 a §.) Näin ollen koulun perhetyö on osana ehkäisevää lastensuojelua.

2.3 Tietoa perhetyöstä

Mannerheimin lastensuojeluliitto on julkaissut teoksen Varhaista tukea lapsiperheille – kokemuksia Lapsiperhe-projektin perhetyöstä. Teoksessa Pekka Holm (2000, s. 36) hahmottaa perhetyön toiveita ja tavoitteita. Perhetyön tarkoitus on löytää ja lisätä perheen omia kykyjä sekä voimavaroja, tehdä yhteistyötä perheen kanssa ottaen perheenjäsenien näkemykset huomioon ja edistää lapsen terveellistä kasvua sekä kehitystä.

Perhetyötä voidaan myös määritellä neljällä elementillä. Ne ovat tuki, kontrolli, projekti ja prosessi. Projekti tarkoittaa työssä määriteltyä alkua ja lopetusta. Perhetyössä rakennetaan yhteistyössä perheen kanssa työn tavoitteet, joita molemmat osapuolet voivat tarkastella ja arvioida. Yhdessä määritellyt tavoitteet tarkoittavat, sitä, että perheen toiveet otetaan huomioon, mutta työskennellään lastensuojelulain ja muiden lakien alla. Prosessi taas kuvaa sitä, että

yhteistyön aikana voi tulla erilaisia tilanteita ja muutoksia. Prosessi enemmänkin kuvaa matkaa, eikä niinkään alkua ja loppua. Prosessiin kuuluu epätietoisuus ja työn ”terapeuttisuus”. (Holm, 2000, s. 37.)

Holm (2002, s. 37–38) kuvaa teoksessa myös tuen ja kontrollin tarkoitusta. Tuki kuvaa sitä, että yhteistyö työntekijän ja perheen kanssa suuntautuu tulevaisuuteen. Tähän liittyy myös yhdessä asiakkaan kanssa asetetut tavoitteet, jotka tukevat inhimillistä prosessia. Tuen tehtävä on yhdistää toimintaa tavoitteisiin ja perheen tilanteeseen. Kontrolli taas viittaa siihen, että yhteistyöllä saavutetaan tavoitteita. Kontrolli kuitenkin antaa tilaa erilaisille tilanteille, eikä sen tarkoitus ole painostaa asiakasta. Kontrollin tarkoitus onkin huolehtia perheen tilanteesta, työstä ja jatkosta.

Näiden lisäksi tärkeää työssä on kuunnella lasta ja hänen toiveitaan. Vanhemmat ja muut lapsen tuntevat aikuiset usein ajattelevat tietävänsä, mitä lapsi tarvitsee, vaikkei lapselta ole kysytty. Lasten kanssa työskennellessä on tärkeää pitää mielessä, että lapsen on usein helpompi kertoa vaikeista asioista tuntemilleen ihmisille. On kuitenkin hyvä muistaa, että aina se ei ole niin. Esimerkiksi jos kyseessä on lapsen kaltoinkohtelua, henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Silloin lapsi saattaakin helpommin kertoa kaltoinkohtelusta hyvinkin avoimesti ammattilaiselle. Vaikeista asioista keskustellessa on hyvä, että lapsi on itse tilanteessa ja kertoo itse. Usein lapsi ei osaa itse sanoittaa kaikkea ja silloin on tärkeää, että joku puhuu lapsen puolesta. Mutta aina lapsen puolesta puhuja ei kerro totuutta. On hyvä siis suhtautua kriittisesti, kun esimerkiksi vanhempi puhuu lapsen puolesta tämän toiveista tai tarpeista. (Welbourne, 2012, s. 6.)

2.4 Matalan kynnyksen työ – ennaltaehkäisevyys

Matalan kynnyksen työn tarkoituksena on ongelmien ehkäisy. Ehkäisevä työ helpottaa palveluun hakeutumista ja pääsyä. Toimipaikka on helposti saavutettavissa oleva ja tarjoaa tilan, jossa salassa pidettävää tietoa voidaan

käsitellä. Sosionomi tai vastaava voi työskennellä matalan kynnyksen palvelussa työntekijänä. Matalan kynnyksen työssä työote on kuunteleva ja asiakaslähtöinen. Palveluun ei tarvita kenenkään muun ammattilaisen tekemää ohjausta tai lähetettä, vaan asiakas voi itse hakeutua palveluun. Työssä tärkeää on asiakkaan omat toivomukset ja hänen lähtökohdistaan työskentely yhdessä. (Liukko ym., 2024, s. 3, 6–7.)

Ennaltaehkäisevää työtä voidaan kuvailla ja verrata vaikuttavuuden polkujen avulla. Yksi poluista on korjaava, toinen ehkäisevä. Korjaavassa työssä keskitytään vakaviin haasteisiin, jotka huomataan niin sanotusti myöhäisessä vaiheessa. Usein tässä tilanteessa haasteisiin liittyy monta tekijää, joita kaikkia lähdetään ratkomaan. Kustannukset saattavat olla isompia verrattuna ehkäisevään työhön. Ehkäisevässä työssä haasteet ja riskit huomataan ajoissa. Tällöin päästään ajoissa miettimään palvelutarpeita ja puuttumaan tekijöihin, jotka voivat pidemmällä ajalla viedä tilanteen vaikeammaksi. Polkuja voi verrata keskenään ja tehdä tilanteista arvioituja laskelmia. Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijat olivat tehneet kahdesta erilaisesta tilanteesta laskelmat. Toisessa korjaavan työn kustannukset olivat kaksinkertaiset ja toisessa jopa nelinkertaiset verrattuna ehkäisevän työn kustannuksiin. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, 2022.)

Lapin hyvinvointialueelta erityisasiantuntija Miia Länsitie kertoo, että hyvinvoinnin edistäminen tapahtuu toimimalla oikeaan aikaan, vaikuttavalla tavalla ja kustannustehokkaasti. Hän korostaa, että ennaltaehkäisevän työn pitkäjänteisyys vähentää palvelujen tarvetta. Hän myös mainitsee, että ennaltaehkäisevyyden vaikuttavuus voidaan nähdä inhimillisyyden ja kestäväen talouden edistäjänä. (STT, 2025.) Matalan kynnyksen palveluihin panostaminen voi hyvässä tilanteessa vähentää korjaavan ja tehostetun työn kuormitusta. Tärkein kuitenkin on, että ehkäisevällä työllä edistetään ihmisten hyvinvointia ajoissa. Näin voidaan ehkäistä vakavia ongelmia, joiden ratkaisemiseen kuluu enemmän voimia ja aikaa.

3 KOULUN PERHETYÖ

3.1 Kouluympäristö lapsen ja perheen näkökulmasta

Koulussa työskentelee laaja joukko eri alojen ammattilaisia, joilla on oma rooli lapsen kehityksessä, hyvinvoinnissa ja oppimisessa. Koulun henkilökuntaan kuuluvat rehtori, opettajat, erityisopettaja, koulunkäynninohjaajat, opinto-ohjaaja ja opiskeluhooltoon kuuluvat ammattilaiset: terveydenhoitaja, lääkäri, koulupsykologi sekä koulukuraattori. Opettajat vastaavat opetuksesta, oppimistavoitteista ja hyvinvointia tukevista opetusjärjestelyistä. Nämä myös edistävät lapsen kasvua ja kehitystä. Opettajat toteuttavat opetussuunnitelman mukaisesti omaa opetustapaa, -menetelmiä, järjestävät opetustilan ja edistävät työrauhaa. Koulunkäynninohjaajat tukevat oppilaiden oppimista ja vahvistavat heidän toimintakykyään arjessa. He työskentelevät opettajien kanssa yhteistyössä. (THL, 2023, ”Koulun tai oppilaitoksen aikuiset”.)

Kouluissa yhtenä tukimuotona järjestetään opiskeluhoollon palveluja. Opiskeluhoollon tarkoitus on tukea lapsen koulunkäyntiä, fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Tämän lisäksi opiskeluhoolto järjestää hyvinvointia edistävää toimintaa kouluissa. Opiskeluhoollon muotoina ovatkin yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoolto. Yhteisöllistä opiskeluhoolltoa suunnittelee ja järjestää koulun opiskeluhooltoryhmä, johon voi koulun henkilökunnan lisäksi kuulua oppilaita, huoltajia tai asiantuntijoita. Yhteisöllisessä työssä tavoitteena on edistää koululla toimintakulttuuria, joka tukee oppilaiden koulunkäyntiä, vuorovaikutusta, osallisuutta ja yleistä turvallisuutta. Yksilökohtainen opiskeluhoolto on opiskeluterveydenhuollon ammattilaisen, kuraattorin tai psykologin kanssa järjestettävää työtä. Oppilaalla on oikeus henkilökohtaiseen keskusteluun ja tapaamisiin ammattilaisen kanssa. Oppilaan tilanteen mukaan hänelle voidaan koota myös monialainen asiantuntijaryhmä. (Opetushallitus, n.d.)

Koulussa toimiva erityisopettaja on yksi tukitoimi oppilaan oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Hän toimii asiantuntijana oppilaiden oppimisen tuen tarpeiden arvioinnissa. Erityisopettaja suunnittelee sitä varten erilaisia keinoja toteututtaakseen tuettua oppimista sekä arvioi sen toimivuutta. Hän myös osallistuu henkilökohtaisen opetuksen suunnitelman laatimiseen ja kirjaa ylös erityispedagogiset arviot. Erityisopettaja on usein mukana myös moniammatillisessa tiimissä, joka tukee lasta koulunkäynnin haasteissa. (THL, 2023, ”Koulun tai oppilaitoksen aikuiset”.)

Lisäksi kouluissa voi työskennellä eri hankkeiden kautta sosiaalialan ammattilaisia erilaisilla ammattinimikkeillä. Yksi esimerkki tästä on koulusosionomi, joka työskentelee ennaltaehkäisevästi. Koulusosionomi pystyy puuttumaan aikaisessa vaiheessa lapsen tai nuoren haasteisiin ja ohjaa oppilasta tarpeen tullen. (Forss-Pennanen, 2020.) Muita esimerkkejä ovat kouluvalmentaja, kouluuorisotyöntekijä ja muut vastaavat. Heidän tavoitteensa koulussa on tukea oppilaita, jolloin opettajat pystyvät keskittymään opettamiseen. (Alhoniemi A. ym., 2023.)

Koulunkäynnin vaikutus lasten hyvinvointiin on suuri. Lapsilla kuluu arkipäivistä merkittävä osa aikaa koulunkäyntiin. Oppimisen lisäksi kouluympäristössä tärkeää ovat sosiaaliset suhteet, koulun säännöt sekä tavat toimia. Kun kouluhyvinvointia on tutkittu ja arvioitu, on tultu siihen tulokseen, että se vaikuttaa lapsen yleiseen hyvinvointiin ja elämänmyönteisyyteen. Koulussa viihtyvillä oppilailla on tutkimusten mukaan pienempi riski mielenterveyshaasteisiin ja koulunkäynnin keskeyttämiseen. Kouluhyvinvointiin erityisesti vaikuttavat kouluympäristön turvallisuus, koulunkäynnin sujuminen ja tunne kuulumisesta koulu yhteisöön. Koulusta saaman tuen ja ohjaavan koulukulttuurin avulla voidaan ehkäistä muun muassa kiusaamista ja mielenterveyshaasteita. (Lamminen, 2019.)

Koska koulu on lasten ja nuorten elämässä tiiviisti läsnä, on se ympäristö, jossa haasteet voidaan havaita ajoissa. Alhoniemi ja Ristseppä (2023) tuovat esiin, että haasteiden huomaaminen ja niihin puuttuminen vaativat ammattilaisia. Heidän mukaansa koulun ja ennaltaehkäisevän lastensuojelun asiantuntemusta olisi tärkeää yhdistää entisestään. Tämän avulla lapset ja perheet saisivat tukea tehokkaasti. (Alhoniemi A. ym., 2023.)

3.2 Koulun ja kodin välinen yhteistyö

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään, että kouluympäristössä jokaisella henkilökunnan työntekijällä on vastuu hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Aikuisen tehtävä koulussa on edistää kasvatustyötä ja hyvinvointia. Opettajan rooli opetuksen lisäksi on seurata hyvinvointia ja opetusryhmänsä toimintaa sekä edistää näitä. Opettajan tehtävä on myös tunnistaa varhaisessa vaiheessa esiintyvät haasteet ja ohjata sekä tukea oppilaita. Opettaja pitää huolta, että oppilaat saavat ohjausta oppimiseen ja oppilashuollon tarjoamaan tukeen. Keskeinen asia on vuorovaikutus opettajien ja huoltajien kesken sekä myös oppilashuollon henkilökunnan kanssa. (Opetushallitus, 2014, s. 34.)

Kodin ja koulun yhteistyöstä päättää opetushallitus. Opetushallitus laatii opetussuunnitelman, johon tulee kodin ja koulun yhteistyön perusteet. Opetuksen toteuttamisessa tehdään yhteistyötä oppilaiden huoltajien kanssa. (Perusopetuslaki 628/1998, 3 § & 14 §.) Kodin ja koulun yhteistyöllä on tarkoitus edistää oppilaan hyvinvointia ja kasvua. Yhteistyön avulla oppilaat saavat tarpeiden mukaista opetusta sekä tukea. Koulun toimintakulttuuriin kuuluu, että huoltajat ovat mukana yhteistyössä ja heillä on mahdollisuus kehittää sitä. Koulun ja kodin yhteistyötä kutsutaankin kasvatusyhteistyöksi. Koulun tehtävä on tukea huoltajien kasvatusta ja pitää huolta oppilaan opetuksesta. Huoltajat kuitenkin ovat lapsensa pääasiallisesta kasvatuksesta vastuussa. Huoltajat huolehtivat lapsensa oppivelvollisuuden suorittamisesta. Koulu taas vastaa siitä, että huoltaja saa tietoa lapsen oppimisesta ja kasvusta. Huoltajille järjestetään

henkilökohtaisia ja ryhmämuotoisia keskustelutilaisuuksia, joissa he voivat vaikuttaa opetuksen järjestämiseen. Huoltajat voivat käydä myös tutustumassa koulun arkeen. (Opetushallitus, 2014, s. 29.)

Lapsen kasvatustyöstä vastaavien on tärkeä olla johdonmukaisia toimintata-voissa lapsen kanssa. Siksi yhteistyö kodin ja koulun välillä on merkityksellistä, etenkin jos lapsen kanssa on esiintynyt joitain haasteita. Koulussa, kuten kotonakin, on hyvä ylläpitää ja lisätä lapsen motivaatiota. Kotona on hyvä huolehtia siitä, että lapsi tekee kotitehtävät ja tukea kotitehtävien tekemistä. Kotitehtävien tukeminen on motivointia, ympäristön muokkaamista sopivaksi, tauoista huolehtimista ja esimerkiksi tehtävien ajastamista. (Kippola-Pääkkönen ym., s. 35–41.)

3.3 LAPE-muutosohjelma

Porissa koulun perhetyö sai alkunsa Lapsi- ja perhepalveluiden -muutosohjelmasta vuonna 2018. Keskeinen tavoite LAPE-muutosohjelmassa on ollut ehkäisevän työn painopiste. Vuonna 2018 Porin perusturva jalkautti kouluille ja varhaiskasvatukseen neljä perhetyöntekijää. (Sosiaali- ja terveysministeriö, n.d., dia 2.)

Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) muutosohjelma aloitettiin vuosina 2016–2019 ja sitä jatkettiin myös seuraavalla hallituskaudella 2020–2023. Muutosohjelman tavoitteina oli varhaisessa vaiheessa tuen tarjoaminen lapsille ja perheille, korkean laadun takaaminen ennalta ehkäiseviin ja korjaaviin sote-palveluihin, niiden oikea-aikaisuus sekä saavutettavuus. Näiden eteen kehitettiin muun muassa matalan kynnyksen kasvatus- ja perheneuvontaa, kotipalveluja ja perhesosiaalityötä. Kouluympäristöön lisättiin tukea kasvuun, oppimiseen ja koulunkäyntiin. Näiden lisäksi vahvistettiin yhteistyötä soten ja sivistysalan välille. (THL, 2023, ”Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE)”.)

Lapsiperheille otettiin käyttöön perhekeskustoimintamalli, johon suunniteltiin matalan kynnyksen palveluja ja ennaltaehkäisevää tukea. Tällä pyrittiin vähentämään huostaanottojen ja laitoshoidon tarvetta. Ohjelmaan kuului muun muassa koulun ja varhaiskasvatuksen roolin vahvistaminen tukien lasten ja nuorten hyvinvointia. Opiskeluhuoltoa kehitettiin yhteisöllisyydellä ja yksilökohtaisella asiakastyöllä. Tämän lisäksi painotettiin erityisesti tuen tarjoamista vanhemmuuteen ja parisuhteeseen. (STM, 2017.)

Koulun perhetyö on matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää palvelua lapsiperheille. Yhteistyötä tehdään vanhempien, koulun henkilökunnan ja varhaiskasvatuksen kanssa. Koulun perhetyöntekijä tukee perhettä lapsen tai nuoren tilanteeseen liittyvissä huolissa. Kun perheen omat keinot eivät riitä, perhetyöntekijä auttaa ja ohjaa arjen sujumisessa. Tämän lisäksi työssä tuetaan vanhemmuutta ja lasten kasvatusta sekä autetaan perhettä löytämään voimavaroja. Perhetyöntekijään yhteyttä voi ottaa itse lapsi tai nuori, vanhemmat tai heidän luvallaan koulun henkilökunta. Perhetyöntekijä tapaa oppilasta ja vanhempia sovitusti, esimerkiksi koululla tai perheen kotona. Tapaamisia voi olla oppilaan kanssa, koko perheen kanssa tai pelkästään vanhempien kanssa. (STM, n.d., dia 3.)

Koulun perhetyön alle kuuluvia haasteita on muun muassa lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen liittyvät asiat. Näitä voivat olla harrastukset ja vapaa-aika, ruokailu ja nukkuminen. Myös kasvatukselliset pulmat, rajojen asettaminen lapselle, vuorovaikutuksen haasteet kavereiden tai perheen kanssa ja erityistarpeiden huomiointi ovat haasteita, joita varten perhetyöntekijä on koululla. Perhetyöntekijä ohjaa myös lapsen arjen hallinnassa, kuten poissaoloja koulusta, läksyjentekotilanteissa, kodin käytännön asioissa ja vapaa-ajassa. (STM, n.d., diat 5–6.)

Koulun perhetyöntekijä tukee myös vanhemmuutta ja parisuhdetta. Koulun perhetyössä kannustetaan ja rohkaistaan vanhemmuudessa ja etsitään yhdessä voimavaroja. Vanhempien jaksamisesta pidetään myös huolta, ja etsitään yhdessä ratkaisuja ongelmatilanteisiin. Perhetyöntekijä antaa vanhemmille näkökulmia ja tukee perheen hyvinvointia. Tarpeen vaatiessa

perhetyöntekijä ohjaa perhettä erilaisiin palveluihin, joista perheelle olisi eniten apua. (STM, n.d., dia 7–8.)

Koulun perhetyön keskeisiä tavoitteita on poissaolojen vähentyminen, ennaltaehkäistään esimerkiksi tehostetun perhetyön tai sijaishuollon tarvetta ja perheiden rohkaistuttaminen avun pyytämiseen varhaisemmassa vaiheessa. Työ on yhteistyötä perheen kanssa, jossa keskiössä on lapsen etu ja perheen hyvinvointi. (STM, n.d., dia 9.)

4 PERHEIDEN HAASTEET

4.1 Lapsen elämäntilanne

Perheessä taloudelliset vaikeudet, ihmissuhteiden muutokset tai turvattomuus rajoittavat lasten hyvinvointia. Samaan listaan kuuluvat myös aikuiskeskeinen elämäntyyli, impulsiiviset ratkaisut arjessa tai puutteellinen vastaaminen lapsen tarpeisiin. Lasten oma aktiivisuus ja kokemukset vaikuttavat lapsen elämänlaatuun. Ne ovat suorassa yhteydessä hyvinvointiin. Lapsen nykyinen tilanne on aina tärkeä, sillä se vaikuttaa lapsen tulevaisuuteen. (Kuivakangas, J., 2002, s. 34–35.)

Lapsiperheiden sosiaalityössä asiakkaiden taustalla kohdataan monia eri tekijöitä. Erilaiset äkkinäiset muutostilanteet, kuten asuinpaikan muutokset ja perheen sisällä sairastuminen voivat herättää huolta. Lapsilla ja nuorilla voi esiintyä haasteita muun muassa koulunkäynnissä. Neurokirjo voi tuoda mukanaan myös haasteita lapsen elämään. Lisäksi haastavampia ongelmia aiheuttaa riikollinen käyttäytyminen ja päihteidenkäyttö. (Kiili, J. ym., 2024, s. 9.)

Lasten hyvinvointi perustuu arjen rytmiin. Lapsen on tärkeä saada riittävästi unta, ulkoilmaa ja liikuntaa, syödä säännöllisesti sekä terveellisesti. Näiden lisäksi merkityksellistä on aikuisen läsnäolo tunnetasolla. Arkiset tilanteet,

lapsen rutiinit voivat usein olla syy riitatilanteille. Yleensä näissä hetkissä läsnä on myös kiire, nälkä tai väsymys. Lapsi onnistuu näissä arjen hetkissä, kun vanhempi ennakoij, sopii toimintatavoista lapsen kanssa ja ohjaa lasta. Rutiinit ja säännöllisyys ovat kaikille lapsille tärkeitä, mutta etenkin neuropsykiatrisille lapsille. Myös siirtymätilanteet paikasta toiseen voivat olla haastavia tilanteita. Siirtyminen usein aiheuttaa lapsen toimen keskeyttämisen, esimerkiksi leikkimisen. Nämä tilanteet vaativat valmisteluita ja tärkeä olisi ennakoida lasta, jotta tilanteet eivät tule yllätyksenä. (Kippola-Pääkkönen, A. ym., 2011, s. 10 & 18.)

Neuropsykiatrisia häiriöitä esiintyy noin joka kymmenellä lapsella ja nuorella. Neuropsykykkisesti oireilevien, toisin sanoen neurovähemmistöön tai neurokirjoon kuuluvien aivot toimivat erilaisesti. Neurokirjoon sisältyy diagnooseja, kuten autismikirjo, ADHD, Tourette tai kehityksellinen kielihäiriö. (Mieli ry, 2024.) Neurokirjon piirteitä ovat aistiherkkyudet, keskittymisen ja tarkkaavaisuuden haasteet, vaikeudet toiminnanohjauksessa ja sosiaalisissa tilanteissa. Neurokirjon lapsilla saattaa olla mustavalkoista ajattelua ja haasteita ymmärtää syy-seuraussuhteita. Näiden piirteiden takia kuormitus tapahtuu helpommin ja se yleensä purkautuu vahvoilla tunteilla tai sulkeutumisella. Neurokirjon lapset tarvitsevat tukea kuormittavuuden ennaltaehkäisyyn ja sen säätelyyn. (NäeNepsy, n.d.)

Neurokirjon lapsen elämässä on monia tilanteita, joissa haasteita voi ilmeitä. Voi olla vaikea sopeutua äkkinäisiin muutoksiin ja yllätyksiin. Näistä saattaa koitua pettymyksiä, joita onkin vaikea käsitellä. Tärkeää ovat myös rutiinit ja arjen samanlainen rytmi. Vaikeudet toiminnanohjauksessa voivat näkyä toiminnan aloittamisessa, sen suunnittelussa ja loppuun asti viemisessä. Keskityminen saattaa herpaantua helposti, ja tällöin näihin tilanteisiin voivat liittyä myös tunnepurkaukset, impulsiivinen käytös tai uppoutuminen omiin ajatuksiin. Sosiaaliset tilanteet saattavat kuormittaa helposti ja niin sanottuja kirjoittamattomia sääntöjä ei ymmärretä. (NäeNepsy, n.d.) Tällaisia tilanteita on niin koulussa kuin kotona. Koulussa neurokirjon lapselle haastavaa voivat olla muun muassa luokkaympäristö, aistiärsykkeet, sosiaaliset tilanteet ja tehtävien tekeminen. Samoin taas kotona tai vapaa-ajalla yllättäviä tilanteita tai

suunnitelmien muutoksia voi esiintyä, esimerkiksi kyläpaikkaan lähteminen tai sieltä pois tuleminen. Lapsi tekee kotona myös koulun antamia kotitehtäviä, jolloin niiden tekemiseen vaikuttaa toiminnanohjaus. Lapsen on tärkeää saada tukea ja ennakointia näitä tilanteita varten.

Mannerheimin lastensuojeluliiton (2025) vanhempainpuhelimeen ja digipalveluihin on otettu 2606 kertaa yhteyttä vuonna 2024. Yhteydenotot menivät noin puoliksi aikuista ja lasta koskevissa aiheissa. Lasta koskevat huolet käsittelivät viittä yleisintä teemaa. Lapsen kehitysvaihe ja arjen haasteet nousivat yhtenä aiheena esiin. Näihin liittyi rajojen asettamista ja lapsen käytöshaasteita, kuten tottelemattomuutta. Myös lapsen harrastusten ja vapaa-ajanvieron pulmista keskusteltiin. Vanhemmat kokivat huolta lapsen psyykkisestä terveydestä ja sen oireista, kuten alakuloisuudesta. Koulunkäyntiin liittyi vaikeuksia keskittymisessä ja käyttäytymisessä sekä vastahakoisuudesta koulua kohtaan. Perheen ihmissuhteiden muutoksiin, kuten eroihin, tarvittiin tukea. Etenkin eron aiheuttamiin vaikutuksiin lapsissa.

4.2 Ero perheessä

Suomessa noin puolet avo- tai avioliitoista päättyy eroon, joissa mukana usein on myös lapsia. Lapset reagoivat eri tavalla eroon. Toiset voivat kokea vanhempien eron helpotuksena, toiset taas kärsivät siitä. Ero voi aiheuttaa lapselle lyhytaikaisen kriisin. Lapsi kuormittuu erosta ja se voi näkyä käytöksessä sekä tunne-elämässä haasteina. Lapsen näkökulmasta eroon liittyy muitakin epämiellyttäviä muutoksia kuin perheen muodon muuttuminen. Toiselle paikkakunnalle muuttaminen, koulun vaihtaminen, ystäväsuhteiden tai harrastusten katkeaminen voivat aiheuttaa lapselle epävarmuutta, yksinäisyyttä tai kiusatuksi tulemistä. (Korhonen, L., 2021.)

Eron taustalla voivat olla muun muassa haasteet arjessa, vuorovaikutuksessa tai taloudessa, parisuhteen yhteisen ajan puute, vastuiden kasaantuminen

vain toiselle osapuolelle tai päihteet, riippuvuudet ja mielenterveyshaasteet. (Väestöliitto, n.d.)

Marjo Kuronen (2003) käsittelee perheen muodostumista Riitta Jallinojan teoksessa *Perheen aika* (2000). Parisuhteella on merkittävä rooli perheen rakentumisessa. Kun perhe muodostuu, mukaan tulee ”kolmansia”. Lapsi on esimerkiksi yksi näistä. Muita kolmansia lasten lisäksi voivat olla työ, ystävät tai asiat, jotka vievät huomiota. Kolmansia voivat olla myös haasteet, kuten alkoholismi, sairaus tai köyhyys. Kuronen pohtii parisuhteen ja perheen välistä yhteyttä. Monet eivät nido niitä yhteen, mutta toisaalta niitä on vaikea erottaa. Erokokemuksien tutkimuksissa on havaittu, että eropäätöksestä vaikeaa tekee perheestä irtautuminen. Erossa epämiellyttävää on usein irtautuminen tutusta ympäristöstä, ja arjen muuttuminen. (s. 104–105) Vanhempien ero tuo esiin vanhemmuuden eri osa-alueita, kuten tunnesuhteen, huolenpidon, kasvattamisen ja taloudellisen vastuun. Erovanhemmuudessa nämä osa-alueet muodostavat kokonaisuuden, mutta niiden yhdistäminen voi olla vaikeaa. (s. 113–114)

Eron keskellä ja sen jälkeen vanhempien on hyvä pyrkiä mahdollisimman sujuvaan yhteistyöhön toistensa kanssa. Lapsi sopeutuu parhaiten uuteen tilanteeseen, kun vanhemmat eivät riitele tai suojaavat lasta riitelyltä. On tärkeää ylläpitää lapsen rutiineja, ja että muutkaan asiat eivät muuttuisi merkittävästi. Lasta tukee myös vanhempien yhteiset periaatteet kasvatuksesta ja muistakin säännöistä sekä käytännöistä. (Mielenterveystalo, n.d.)

4.3 Vanhemmuuden haasteet

Kouluikäisen lapsen vanhemman elämä koostuu usein työstä ja perhe-elämästä. Vanhemmilla on paljon huolehdittavaa, vaikka lapsi alkaa kouluikäisenä olemaan itsenäisempi. Perheessä joudutaan pohtimaan muun muassa kotitöiden jakamista, rahankäyttöä ja ruutuaikoja. Vanhempien tehtävä on myös valvoa koulutehtäviä, asettaa kotiintuloajat ja säännöt. Vanhemmat ovat

myös yhteydessä kouluun, lapsen kavereiden vanhempiin ja harrastuksiin. (MLL, 2024.)

Lasten elämässä voi näkyä yhteiskunnassa oleva jatkuva muutostila. Toimeentulo ja työelämä ovat epävarmaa sekä niiden lisääntyneet vaatimukset vievät vanhemmilta voimia. Nämä vaikuttavat vanhempien jaksamiseen, lasten käyttäytymiseen ja terveyteen. (Törrönen, 2012, s. 23) Vanhemmuuden haasteiksi ovat nousseet myös parisuhteeseen ja yksinäisyyteen liittyvät ongelmat, päihde- ja mielenterveysongelmat sekä lähisuhdeväkivalta. (Kiili, J. ym., 2024, s. 9) Muun muassa näiden syiden takia vanhemmuuden tukeminen on tärkeässä asemassa. Niin lasten kuin vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin tähden.

Merkittävimmät yhteydenotot MLL:n vanhempainpuhelimessa ja digipalveluissa olivat aikuisten erimielisyydet perheen sisällä ja niiden vaikutukset. Jaksamisen haasteita ja kuormittavuutta aiheuttivat näkemyserot kasvatuksessa, kotitöiden jakautuminen epätasaisesti, kommunikaatiovaikeudet, kuten riitely ja henkinen väkivalta. Perheissä ilmeni myös haasteita parisuhteissa, erotilanteissa ja uusperhetilanteissa. Yhteydenottajat olivat kuvanneet, että nämä vaikuttavat koko perheen hyvinvointiin. Yksi yleisin yhteydenoton aihe oli pohdinta vanhemmuudesta. Osa yhteydenottajista pohti omien lapsuuden kokemusten vaikutusta vanhemmuuteensa ja kokemaansa yksinäisyyteen. Näiden lisäksi vanhemmat kokivat riittämättömyyden ja syyllisyyden tunteita, jotka saattoivat johtua uupumuksesta tai kuormittavasta tekijästä. Psyykinen vointi oli myös yksi aiheista, joissa käsiteltiin perheen aikuisen mielenterveyden haasteita. Yleistä oli myös haasteet arjen sujuvoittamisessa, talousasioissa ja rajojen laittamisessa lapsille. (MLL, 2025.)

Vanhempien uupuminen on nykyään yleistä ja on pohdittu paljon, mistä se johtuu. Nyky-yhteiskunnassa omat paineensa vanhemmuuteen varmasti tuo myös sosiaalinen media. Olen huomannut, että siellä lapsiperhearkea kuvataan ja kerrotaan, millaista se kussakin perheessä on. Väistämättäkin sosiaalisen median käyttäjä saattaa lähteä olettamaan, millaista arjen kuuluisi olla tai lähteä vertailemaan omaan perhe-elämäänsä. Nykyisin myös entistä

enemmän jaetaan neuvoja ja ohjeita vanhemmuuteen sekä lasten kasvatukseen. Tämä johtunee lisääntyneestä tiedosta, jota on saatu.

Jyväskylän yliopiston (2019) Vanhemmuuden voimavara- ja kuormitustekijät -hankkeessa tutkittiin suomalaisten vanhempien uupumisen taustasyitä. Näistä yksi merkittävä syy uupumiseen oli perheessä olevien lasten erityistarpeet. Tutkijoiden mielestä tämä viittaa siihen, että tukitoimia pyritään vahvistamaan. Tutkijoita myös yllätti yhä nuorempien vanhempien uupuminen. Syynä tähän voi olla perheen myötä muuttuneen elämän ja sen vapauden tai vanhemmuuden vaatimuksista johtuvaa. Myös nykyinen epävarmuus työmarkkinoilla ja taloustilanteessa voi olla toinen tekijä uupumukselle. (Aunola & Sorkkila, 2019, s. 656.)

Tutkimuksessa havaittiin, että perheessä koettu heikko toimeentulo ja työttömyys vaikuttivat uupumukseen. Näiden takia vanhemmilla voi olla lisääntyntä stressiä ja häpeääkin tilanteestaan. Vähävaraiset vanhemmat eivät pysty hankkimaan lasten- ja kodinhoitoon apua, ja nämä voivat viedä voimavaroja. Kuitenkin tutkimuksessa huomattiin, että taustasyistä huolimatta isoimmat uupumusta aiheuttavat tekijät ovat vanhemmuuden vaatimukset ja paineet. Paineet voivat tutkijoiden mukaan johtua vanhempien toisilleen asettamista vaatimuksista ja arvosteluista. (Aunola & Sorkkila, 2019, s. 649–650.)

5 OPINNÄYTETYÖN TEHTÄVÄ JA TUTKIMUS

5.1 Opinnäytetyön tehtävä

Opinnäytetyöni tilaaja oli Porin kaupunki, ja sieltä yhteyshenkilöni oli sivistystoimialalta. Lisäksi yhteistyössä oli Perhekeskus Lounatuulen lapsiperheiden sosiaalipalveluiden esihenkilö ja opetusyksikön päällikkö. Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää kyselyn avulla Porin koulujen opettajien kokemuksia koulun perhetyöstä. Kokemukset avasivat, mitä hyötyä koulun perhetyöstä on ollut opettajien näkökulmasta. Koulun perhetyöstä on aiemmin kerätty kokemuksia asiakasperheiltä. Koulun henkilökunta on ollut aktiivisesti yhteistyössä koulun perhetyön, lasten ja huoltajien kanssa. Siksi on tärkeää saada esitellä, miten he ovat kokeneet koulun perhetyön. Tämän lisäksi opinnäytetyöni osoittaa, mikä opettajien näkemys on tämänhetkisestä tilanteesta koulun perhetyön suhteen sekä millainen tuki olisi perheille eduksi.

Tavoitteeni opinnäytetyössäni oli tuoda esille koulun perhetyön toimivuutta kouluissa. Porin kaupunki ja etenkin sivistystoimi saa selville, miten koulun perhetyö on hyödyttänyt koulujen yhteisöjä sekä mitä apua siitä on ollut kouluympäristössä. Samalla koulun perhetyön näkyvyys ja tavoitettavuus tulee esille. Opinnäytetyöstäni hyötyy tämän lisäksi Satakunnan hyvinvointialue. Tutkimukseni tulosten avulla nähdään, millaista tukea opettajien näkökulmasta on merkittävää olla kouluympäristössä tarjolla. Näin saatuja tietoja ja kokemuksia voidaan hyödyntää pohdittaessa, miten kouluissa lapset ja perheet saavuttavat tukea.

5.2 Eettiset lähtökohdat ja luotettavuus

Toteutin opinnäytetyöni totuudenmukaisesti ja avoimesti. Tutkimuksessa olin puolueeton ja tulokset on tuotu esiin rehellisesti. Tutkimukseni tulokset ovat luotettavia, sillä kysely jaettiin vain opettajille. Kysely oli anonymi, sillä tutkimustani varten ei ollut oleellista tietää vastaajien henkilötietoja. Näin ollen tutkimuksessani opettajien yksityisyyden suoja toteutui. Sähköisen kyselyn alusta ei myöskään vaatinut tiliä tai kirjautumista, jolloin vastaajan tili tai nimi ei tullut missään vaiheessa tietooni.

Tulokset ovat luotettavia myös siitä syystä, että siihen vastasivat ammattilaiset, joilla on työn puolesta kokemusta koulun perhetyöstä. Kysymykset olivat myös laadittu koulun henkilökunnan näkökulmasta. Tällöin tulokset avaavat koulun ja opettajien näkökulmasta kokemuksia oppilaiden tilanteesta sekä koulun perhetyöstä. Toisaalta nyt kun koulun perhetyö on muuttunut matalan kynnyksen palvelusta lakisääteiseksi perhetyöksi, voi osa vastaajista olla uusia opettajia, joiden aikana aiempaa koulun perhetyötä ei ole ollut enää toiminnassa.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että tutkimus toteutettiin kaikissa Porin kouluissa, joissa koulun perhetyötä on käytetty. Tällöin oli mahdollisuus saada laajemmin vastauksia eri kouluista. Koulujen nimiä ei kerätty tutkimuksessa, koska tulokset eivät ole kytköksissä tiettyihin kouluihin. Tällä lisätään myös sitä, että mitkään koulut eivät korostu tutkimuksessa vastausprosentin vuoksi.

5.3 Määrällinen tutkimus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tutkimuksen muodoksi päättyi määrällinen tutkimus, sillä työtä hyödyttää mahdollisimman monet vastaukset. Vastaajat työskentelevät laajasti Porin alueella. Sen takia sopivin tapa tutkimukselleni oli laatia kysely. Koska kysely toteutettiin sähköisesti jaettavan linkin avulla, saavutettavuus oli hyvä. Kysely laadittiin opinnäytetyöni viitekehyksen perusteella, ja tuloksina saatiin käytännöllisiä ilmiöitä tai tekijöitä, joita pystyttiin muuttamaan

mitattavaan muotoon. Tällöin tuloksista voitiin tehdä tulkintoja ja johtopäätöksiä, jotka perustuivat määriin. (Vilka, 2025, luku 4 "Määrällinen tutkimusmenetelmä käytännössä".)

Jotta sain tutkimuksessani mitattavia tuloksia, kyselyni kysymykset olivat pääosin monivalintakysymyksiä ja sekamuotoisia kysymyksiä. Vastaajalle oli viitekehykseni mukaan poimittuja vastausvaihtoehtoja. Lisäksi myös muutamassa kysymyksessä vastaajan oli mahdollista kirjoittaa itse kysymystä vastaava vastaus. Kyselyssä oli myös yksi avoin kysymys. Avoin kysymys sopii määrälliseen tutkimukseen, mikäli niiden tulokset jaetaan ryhmiin ja osoitetaan vastaukset numeraalisesti. (Vilka, 2025, luku 4 "Määrällinen tutkimusmenetelmä käytännössä".)

Tutkimuksessani kysyin opettajien kokemuksia koulun perhetyöstä ja siihen liittyvistä tekijöistä. Lisäksi annoin vastaajalle mahdollisuuden vapaaseen saanaan koulun perhetyöstä ja kysyin, miten heidän näkökulmastaan lapset ja perheet saisivat tukea. Seuraavien kysymysten avulla laadin kyselyn ja opin näytetyössäni raportoin tuloksia:

1. Millaisia kokemuksia opettajilla on koulun perhetyöstä?
2. Miten lapset ja perheet saisivat tukea opettajien näkökulmasta?

6 TULOKSET

Tutkimus toteutettiin jakamalla sähköinen kysely kaikkiin niihin kouluihin, joissa Porin koulun perhetyö on ollut käytössä. Yhteyshenkilöni Porin kaupungin sivistystoimialalta toimi kyselyn jakajana. Kysely suunnattiin koulujen opettajille. Kysely toteutettiin anonymisti ja siihen oli vapaaehtoista vastata. Kysely jaettiin huhtikuussa 2025, ja vastausaikaa aluksi oli kaksi viikkoa. Vastausaikaa jatkettiin kuitenkin vielä reilulla viikolla ja siitä laitettiin muistutusviesti kouluille. Kyselyn saatekirje sisälsi esittelyn opinnäytetyöstä, sen tavoitteista sekä tilaajani yhteyshenkilön lisäämän saatetekstin. Saatekirjeen tarkoitus oli kertoa vastaajille, kuinka merkittäviä kokemuksia koulun perhetyöstä saadaan vastausten avulla.

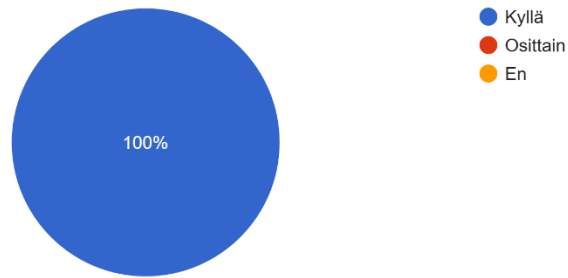
Kysely toteutettiin Google Forms -alustalla, ja vastausmääräksi odotettiin noin 20 vastaajaa. Kyselyyn vastasi 22 opettajaa. Kyselyssä oli kymmenen kysymystä, joista viimeinen oli avoin. Kysymykset jakautuivat neljään eri teemaan: 1. Koulun perhetyö, 2. Yhteistyö koulun perhetyön kanssa, 3. Perheiden yleisimmät haasteet ja 4. Toimintamahdollisuudet, kehitysehdotuksia ja vapaa sana koulun perhetyöstä.

6.1 Teema 1: Koulun perhetyö

Ensimmäisessä kysymyksessä kartoitettiin tietämystä ja tunnistamista koulun perhetyöstä vastaajan koulun sisällä. 22 vastaajasta kaikki vastasivat tietäneensä toteutuneesta perhetyöstä.

1. Oletko ollut tietoinen koulussasi toteutuneesta perhetyöstä?

22 vastausta

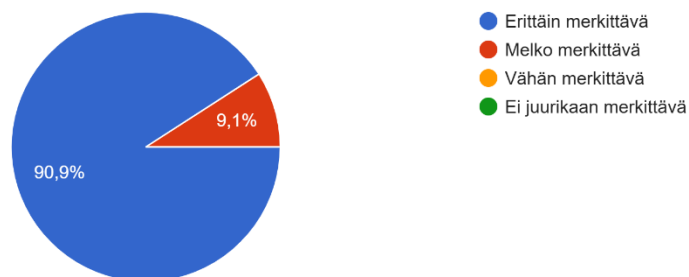

Kuva 1: Oletko ollut tietoinen koulussasi toteutuneesta perhetyöstä?

Toisessa kysymyksessä haluttiin vastaajan arvioivan koulun perhetyön merkitystä koulu yhteisölle. Merkitystä pystyi arvioimaan asteikolla ”erittäin merkittävä – ei juurikaan merkittävä”. Huomion arvoista on se, että vastaajista 90,9 prosenttia vastasi ”erittäin merkittävä” ja 9,1 prosenttia vastasi ”melko merkittävä”.

2. Miten arvioisit koulun perhetyön merkitystä koulu yhteisölle?

22 vastausta

Kuva 2: Miten arvioisit koulun perhetyön merkitystä koulu yhteisölle?

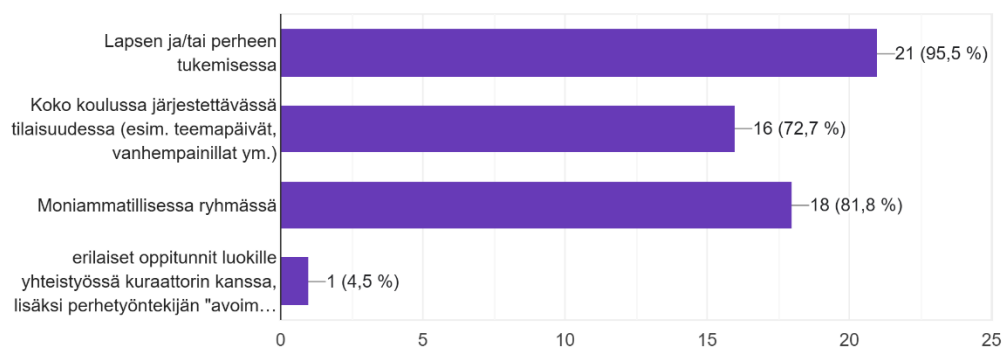
6.2 Teema 2: Yhteistyö koulun perhetyön kanssa

Kolmannessa kysymyksessä haluttiin saada esille, millaisissa tilanteissa opettajat ovat olleet yhteistyössä koulun perhetyöntekijän kanssa. Kysymyksessä oli vastausvaihtoehtoja: ”lapsen ja/tai perheen tukemisessa”, ”koko koulussa järjestettävässä tilaisuudessa (esim. teemapäivät, vanhempainillat ym.) ja ”moniammatillisessa ryhmässä”. Tämän lisäksi vastaaja pystyi valitsemaan

”muu” ja kirjoittamaan oman vastauksen. Vastaaja pystyi valitsemaan yhden tai useamman vastauksen. Vastaajista 21 vastasi ”lapsen ja/tai perheen tukemisessa”, 16 vastaajaa valitsi ”koko koulussa järjestettävässä tilaisuudessa”, 18 vastaajaa vastasi ”moniammatillisessa ryhmässä” sekä yksi vastaajista valitsi ”muu”, johon oli kirjoittanut ”erilaiset oppitunnit luokille yhteistyössä kuraattorin kanssa, lisäksi perhetyöntekijän avoimet ovet”.

3. Millaisessa tilanteessa olet ollut yhteistyössä koulun perhetyöntekijän kanssa?

22 vastausta

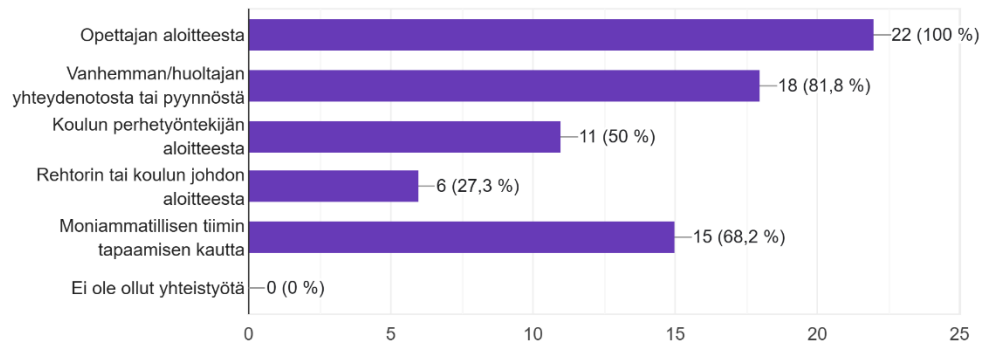

Kuva 3: Millaisessa tilanteessa olet ollut yhteistyössä koulun perhetyöntekijän kanssa?

Neljännessä kysymyksessä selvitettiin, mistä yhteistyö on konkreettisesti lähtenyt liikkeelle. Tällä haluttiin selvittää koulun perhetyön, koulun henkilökunnan ja huoltajien välistä yhteistyötä. Kysymyksessä oli vastausvaihtoehtoja, joista vastaaja pystyi valitsemaan yhden tai useamman. Vastaajista kaikki 22 olivat omasta eli opettajan aloitteesta ollut yhteistyössä koulun perhetyöntekijän kanssa. 18 vastaajaa vastasi ”vanhemman/huoltajan yhteydenotosta tai pyynnöstä”, 11 vastausta tuli ”koulun perhetyöntekijän aloitteesta”, 6 vastaajaa vastasi ”rehtorin tai koulun johdon aloitteesta” ja 15 vastaajaa vastasi ”moniammatillisen tiimin tapaamisen kautta”. Yhtenä vastausvaihtoehtona oli myös ”ei ole ollut yhteistyötä”, mutta siihen ei tullut vastauksia.

4. Miten yhteistyö on konkreettisesti lähtenyt liikkeelle?

22 vastausta

Kuva 4: Miten yhteistyö on konkreettisesti lähtenyt liikkeelle?

Viidentenä oli väittämä: ”yhteistyö on hyödyttänyt opettajaa ja perhettä.” Tällä haluttiin tuoda esille, kuinka yhteistyö on koettu opettajan ja perheen tueksi. Vastaajat arvioivat väittämää asteikolla ”täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä”. Vastaajat olivat yksimielisiä ja vastasivat ”täysin samaa mieltä”.

5. Yhteistyö on hyödyttänyt opettajaa ja perhettä.

22 vastausta

Kuva 5: Yhteistyö on hyödyttänyt opettajaa ja perhettä.

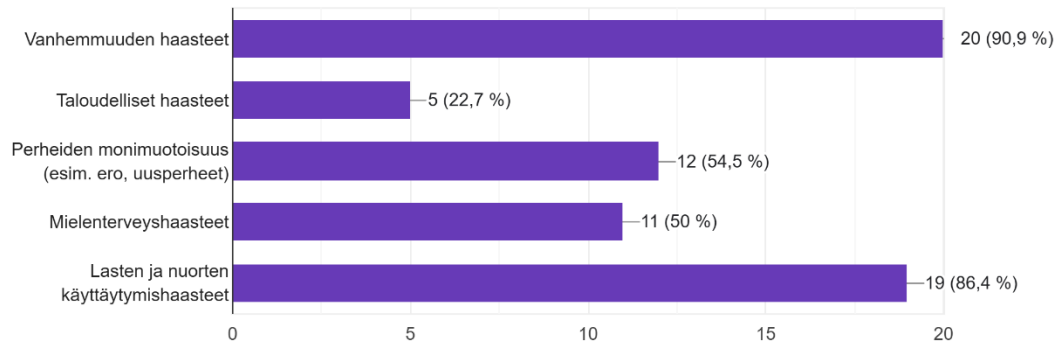
6.3 Teema 3: Perheiden yleisimmät haasteet

Kuudes kysymys käsitteli opettajien näkökulmasta koulu yhteisössä koettuja perheiden yleisimpiä haasteita. Vastaaja pystyi vastaamaan yhteen tai useampaan vaihtoehtoon. Vastaajista 20 vastasi ”vanhemmuuden haasteet”, viisi vastaajaa valitsi ”taloudelliset haasteet”, 12 vastasi ”perheiden monimuotoisuus (esim. ero, uusperheet)”, 11 vastasi ”mielenterveyshaasteet” ja 19

vastasi ”lasten ja nuorten käyttäytymishaasteet”. Vastauksissa korostui siis vanhemmuuden haasteet ja lasten sekä nuorten käyttäytymishaasteet.

6. Mitä seuraavista olet kokenut yleisimmiksi haasteiksi perheillä koulu yhteisössäsi? (Voit valita useita)

22 vastausta

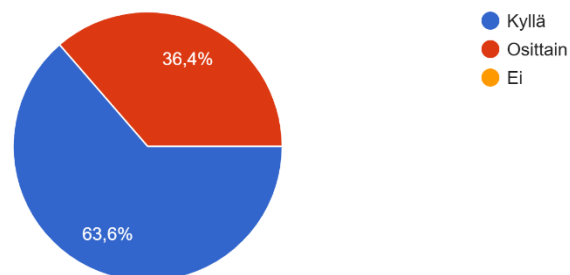

Kuva 6: Mitä seuraavista olet kokenut yleisimmiksi haasteiksi perheillä koulu yhteisössäsi?

Seitsemännessä kysymyksessä kysyttiin, onko opettajan näkökulmasta perheet saaneet tarvitsevansa avun koulun perhetyön kautta. Kysymyksen avulla haluttiin nostaa opettajien kokemukset koulun perhetyön tarjoamasta tuen tärkeydestä. Vastaajien mielestä perheet ovat saaneet tukea koulun perhetyöstä. Vastaajista 63,6 prosenttia vastasi ”kyllä” ja 36,4 prosenttia vastasi ”osittain”.

7. Onko opettajan näkökulmastasi perheet saaneet tarvitsevansa avun koulun perhetyön kautta?

22 vastausta

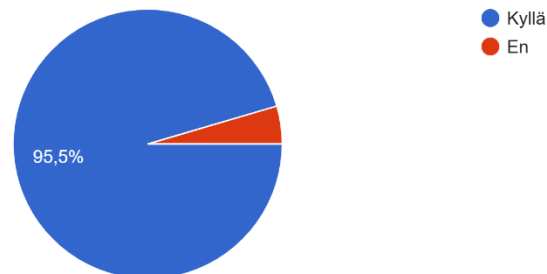
Kuva 7: Onko opettajien näkökulmastasi perheet saaneet tarvitsevansa avun koulun perhetyöstä?

Kahdeksannessa kysymyksessä kartoitettiin, onko opettaja hyödyntänyt koulun perhetyötä, kun huoli oppilaan perheestä on herännyt. Vastaajat olivat

lähes yksimielisesti hyödyntäneet koulun perhetyötä. 21 vastasi "kyllä" ja yksi vastaajista vastasi "en".

8. Oletko hyödyntänyt koulun perhetyötä, kun huoli oppilaan perheestä on herännyt?

22 vastausta

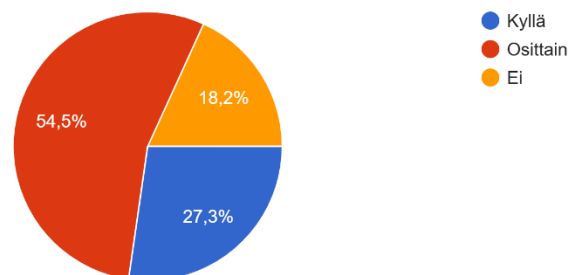
Kuva 8: Oletko hyödyntänyt koulun perhetyötä, kun huoli oppilaan perheestä on herännyt?

6.4 Teema 4: Toimintamahdollisuudet, kehitysehdotuksia ja vapaa sana koulun perhetyöstä

Yhdeksännes kysymys käsitteli opettajien kokemuksia resurssien riittävästä osallistua koulun perhetyöhön ja perheiden tukemiseen. Kysymyksellä haluttiin tuoda esille, onko opettajalla riittävästi toimintamahdollisuuksia tukea perheitä joko koulun perhetyön kautta tai muulla tavalla. Vastaajista 12 vastasi "osittain", 6 vastasi "kyllä" ja 4 vastasi "ei".

9. Koetko, että sinulla on ollut riittävästi resursseja osallistua koulun perhetyöhön ja perheiden tukemiseen?

22 vastausta

Kuva 9: Koetko, että sinulla on ollut riittävästi resursseja osallistua koulun perhetyöhön ja perheiden tukemiseen?

Viimeisenä kysymyksenä kysyttiin vastaajilta, mitä he haluaisivat kertoa koulun perhetyöstä, ja millä tavalla lapset ja perheet saisivat tukea. Tämä oli avoin kysymys ja vastauksia tuli 17. Vastaukset olivat keskenään yhtenäisiä ja vastauksissa korostui koulun perhetyön matalan kynnyksen palvelun koettu tärkeys, koulun perhetyön oleminen osa kouluyhteisöä sekä toivetta saada palvelu takaisin.

Matalan kynnyksen palvelun tärkeyttä ja sen sujuvaa toimimista nimenomaan kouluympäristössä nostettiin esille vastauksissa. Esimerkiksi yksi vastaajista oli kirjoittanut: ”Perhetyö on ollut matalalla kynnyksellä tarjottava palvelu, koska perhetyöntekijä on ollut kiinteä osa koulun arkea. Apua ja tukea on ollut helppo tarjota ja sitä on myös otettu hyvin vastaan, kun perhetyöntekijä on ollut arjesta tuttu.” Toinen vastaajista oli kuvannut koulun perhetyöntekijän roolia kouluyhteisössä seuraavanlaisesti: ”Yhteistyö on mutkattomampaa, kun perhetyöntekijä on näkyvissä koulun arjessa ja tulee tutuksi. Helpompi aloittaa ennakoiva tuki perheille ja monille perheille ja lapsille jotenkin helpommin lähestyttävä, on eräs koulun aikuinen - ei ”sosiaalityön leimaa”. Yksi vastaajista oli myös kokenut koulun perhetyön opettajan tukena: ”hän hyödyttää opea (ressurssit vapautuu oikeaan asiaan)”. Toinen vastaajista kuvasi työn muotoa sanoilla: ”perheet eivät kokeneet tätä liian ”byrokraattiseksi” tukimuodoksi.”

Vastauksissa oli otettu esiin myös lasten ja perheiden tilanne. Yksi vastaajista oli kirjoittanut: ”Perhetyöntekijä pitäisi nopeasti saada kouluun takaisin, koska oppilaiden ja perheiden pahoinvointi vaan näyttää vuosittain lisääntyvän.” Palvelua kaivattiin myös seuraavassa vastauksessa: ”Ikävää, ettei perhetyöntekijöitä ole enää kouluissa. Lapset ja perheet kärsivät.”

Koulun perhetyö sai myönteistä palautetta jokaisessa vastauksessa. Muun muassa yhdessä vastauksessa oli: ”Monia esimerkkejä omista oppilaista ja heidän perheistään, jotka aina ovat kiittäneet perhetyöntekijän panoksesta.” Opettajat kirjoittivat vastauksissa myös näkemyksiään siitä, miten perheet ja lapset saisivat tukea. Yksi vastasi: ”Perhetyöntekijän rooli perheiden tukemisessa on todella suuri. Perhetyöntekijän palvelut pitäisivät ehdottomasti olla matalankynnyksen palveluita. Mitä helpommin perhetyöntekijä pystyy

toimimaan yhdessä opettajien kanssa saadaan paras ja nopein apu lapsille ja perheille. Kun perhetyöntekijä on koululla tavattavissa on oppilaidenkin helpompi mennä juttelemaan hänelle.” Toinen vastaajista kirjoitti: ”Parasta olisi, kun perhetyöntekijän työpiste olisi kokoaikaisesti koululla ja perhetyöntekijän työ olisi edelleen ns. matalan kynnyksen työtä. Silloin isompia haasteita voisi helpommin ennaltaehkäistä.”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET TULOKSISTA

Opinnäytetyöni keskeinen tavoite oli tuoda esille koulun perhetyön toimivuutta. Tavoitettani tuki määrällinen tutkimus, jossa yhden avoimen kysymyksen tulokset toivat määrällisen lisäksi osakseen laadullista tietoa. Tulosten avulla saatiin määrällistä tietoa opettajien kokemuksista ja näkemyksistä liittyen koulun perhetyön toimimiseen koulu yhteisössä. Tässä osiossa pohdin tulosten johtopäätöksiä. Tulokset osoittivat, että koulun perhetyöllä on ollut suuri merkitys ja rooli koulussa. Koska koulu ympäristö on lapselle merkittävä ympäristö, siellä myös tukea ja apua on hyvä olla tarjolla.

Vastauksista päätellen koulun perhetyö on ollut opettajille tärkeä tekijä lapsia ja perheitä tukiessa. Opettajat ovat pystyneet hyödyntämään koulussa olevaa perhetyöntekijää, kun huoli on herännyt. Perhetyöntekijän saavutettavuus koulu ympäristössä on tehnyt yhteistyöstä ja palvelun saamisesta sujuvaa. Yhteistyö koulun perhetyöntekijän kanssa oli pääosin lähtenyt liikkeelle opettajan omasta aloitteesta. Opettajat ovat tiivisti läsnä lapsen arjessa ja täten huomauttavat haasteita lapsen tai perheen tilanteessa. Merkittävä yhteys näiden perusteella on, että matalan kynnyksen tuen saaminen lapsille tärkeässä ympäristössä eli koulussa on ollut ensiarvoisen tärkeää.

Opettajat olivat olleet yhteistyössä koulun perhetyöntekijän kanssa pääosin lapsen ja perheen tukemisessa, koulun tilaisuuksissa ja moniammatillisissa ryhmissä. Koulun perhetyöntekijä on tällöin ollut osallisena laajasti eri

yhteyksissä. Moniammatillinen vuorovaikutus opettajan ja koulun perhetyöntekijän välillä on ollut mahdollista monessa eri tilanteessa. Opettajat kokivat myös, että yhteistyö on ollut hyödyksi heille itselleen ja perheille. Tärkeää on siis ollut lapsen ja perheen eduksi sosiaalialan ammattilaisen läsnäolo koulussa. Avointen vastaustenkin perusteella voi päätellä, että koulun perhetyö on ollut yksinkertainen tapa saada apua haasteisiin.

Yhteistyö vanhempien tai huoltajien yhteydenotosta kertoo kodin ja koulun välisestä toimivasta yhteydestä. Vanhempien saattaa olla myös helppo ottaa kouluun yhteyttä haasteista tai tuen pyytämisestä. Koulu on yhteydessä huoltajiin, jolloin huoltajat tietävät keneen ja mihin he voivat olla yhteydessä. Tämän takia on tärkeää, että vanhemmat tietäisivät mihin ottaa yhteyttä haasteiden keskellä. Koulun perhetyö on siis näiden perusteella ollut vanhemmille ja huoltajille helposti tavoitettavissa. Jos vanhempi on ottanut yhteyttä koulun henkilökuntaan tuen saamisen toivossa, on koulussa osattu ja pystytty ohjaamaan koulun perhetyöhön.

Vastauksista päätellen perheissä kamppaillaan vanhemmuuden haasteista. Toiseksi isoimmat haasteet opettajien mielestä ovat lasten ja nuorten käyttäytymishaasteet. Nämä kaksi voivat olla yhteydessä toisiinsa. Lasten haastava käytös uuvuttaa vanhempia ja se lisää vanhempien kokemusta haastavasta vanhemmuudesta. Tällaisessa tilanteessa vanhemmat tarvitsevat apua ja tukea vanhemmuudessa. Koulun perhetyön yksi tehtävä on ollut vanhempien tukeminen. Avoimessa vastauksessa tuotiin esille, kuinka perhetyöntekijä kävi myös kotona ja vanhemmilta saatiin hyvää palautetta. Näiden perusteella vanhemmat ovat hyötäneet koulun perhetyöstä.

Kysyttäessä opettajien resursseja perheiden tukemiseen ja koulun perhetyöhön osallistumiseen, vastauksissa oli hajontaa. Pääosin opettajat kokevat, että heillä on osittaiset tai täydet resurssit. Kuitenkin kieltävien ja osittaisin myönteisten vastausten perusteella, opettajat kaipaisivat lisää tukea ja apua perheiden tukemiseen. Opettajilla pääpaino on opettamisessa, vaikka toki myös koulun ja kodin välisessä yhteistyössä. Opettajien työmäärän tähden, perheiden

haasteisiin kaivattaisiin lisäresursseja. Olisi tärkeää olla helposti saavutettavia tahoja, jotta perheet todella saavat tarvitsemaansa tukea.

Tuloksiin perustuen voidaan sanoa, että vastanneet opettajat kokevat perheiden hyvinvoinnilla ja koulun perhetyöllä olevan yhteyden. Opettajien mielestä perheet ovat saaneet koulun perhetyön takia apua ja siitä on hyödytty. Tätä tukee myös se, että lähes kaikki, yhtä vastaajaa lukuun ottamatta, on hyödyntänyt koulun perhetyötä perheen haasteisiin. Avoimien kysymysten vastauksista oli tulkittavissa huoli perheiden huonovointisuudesta, kun perhetyön matalan kynnyksen palvelua ei ole tarjolla kouluympäristössä. Avoimissa vastauksissa korostettiin koulun perhetyön sujuvuutta ja perhetyöntekijän olemista tuttu vanhemmille sekä lapsille. Lisäksi pidettiin hyvänä sitä, että koulun perhetyöntekijä on ikään kuin yksi koulun aikuisista, eikä se ole erillään muualla sosiaalipalveluissa. Tämän perusteella opettajat pitävät koulussa olevaa ennalta ehkäisevän työn ammattilaista helpommin lähestyttävänä.

Yhteenvedona tulokset vastasivat opinnäytetyöni tarkoitukseen ja tavoitteeseen. Tutkimustulosten mukaan koulun perhetyöllä on ollut suuri merkitys lasten ja perheiden tukemisessa. Kouluympäristö on ollut toimiva ja hyödyttävä matalan kynnyksen perhetyölle. Opettajien näkökulmasta juuri tällaista ennaltaehkäisevää työtä tarvittaisiin jatkossakin kouluun, jotta perheet ja lapset saavat tukea.

8 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastelen opinnäytetyöni prosessia ja tutkimustyön tekemistä. Opinnäytetyöni idea sai alkunsa syksyllä 2023 ammatillisessa harjoittelussa, jonka suoritin kahden koulun perhetyöntekijän kanssa. Opettajien kokemukset kiinnostivat perhetyöntekijöitä ja sitten ne alkoivat kiinnostamaan minuakin. Opintojeni aikana olen ollut ylipäättään kiinnostunut ennaltaehkäisevästä työstä ja pidän sitä merkittävänä osana sosiaali- ja terveystyöpalveluissa.

Vuorovaikutus ja yhteistyö Porin kaupungin kanssa alkoi vuoden 2023 lopussa. Jo alusta asti sain positiivista kannustusta opinnäytetyöhöni ja sen aiheeseen. Prosessissa oli mukana myös Perhekeskus Lounatuulen lapsiperheiden sosiaalipalveluiden esihenkilö, joka toimi koulun perhetyöntekijöiden esihenkilönä. Yhteistyökumppanini pitivät aiheita ajankohtaisena ja tärkeänä, sillä kokemuksia palvelusta ei ollut vielä hirveästi tutkittu. Alussa sain tarvitsemi yhteystiedot ja yhteyshenkilön opinnäytetyöni vaiheisiin. Yhteistyö on ollut koko prosessin ajan sujuvaa ja olen saanut apua sekä tukea, kun olen sitä tarvinnut.

Keväällä ja kesällä 2024 työstin opinnäytetyösuunnitelmaa ja lähdin rakentamaan viitekehystä sekä opinnäytetyöni rakennetta. Loppuvuonna 2024 ja alkuvuonna 2025 opinnäytetyön tekemiseen tuli tauko. Tämän jälkeen aloin työstämään teoriaosuutta, joka rakentui lopulliseksi kevään 2025 aikana. Teoriaosuus kehittyi sitä tehdessä. Vaikka opinnäytetyösuunnitelmassa viitekehys oli suppeampi, opinnäytetyöni teoriaosuus on suunnitelman mukainen.

Loppuvuonna 2024 tuli tieto, että hyvinvointialue on päättänyt lopettaa koulun perhetyön toiminnan koulussa. Tästä huolimatta opinnäytetyöni koettiin tärkeäksi ja opettajien kokemuksia sekä toiveita oli hyvä tuoda esille tässä kohtaa. Päätös oli itselleni yllätys, sillä olin harjoittelussanikin nähnyt kuinka koulun perhetyö toimii ja sopii kouluympäristöön. Tämä ei kuitenkaan häirinnyt opinnäytetyöprosessia, vaan lisäsi motivaatiota saada tuoda tulokset esille. Päätös ei juurikaan muokannut opinnäytetyötäni. Kysely ja saatekirje muokkaantui

hieman. Kyselyssä ei kysyttykään kehittämideoita koulun perhetyölle, vaan opettajien näkemyksiä, miten perheet ja lapset saisivat tukea. Kyselyn avoimeen kysymykseen vastaajat olivat korostaneet kaipaavansa koulun perhetyötä takaisin.

Kevättalvella 2025 viimeistelin kyselyä, johon kysyin toiveita yhteyshenkilöltäni sekä lapsiperheiden sosiaalipalveluiden esihenkilöltä. Tavoitteena kyselyssäni oli saada noin 20 vastausta. Vastauksia tuli loppujen lopuksi yhden muistutusviestin jälkeen 22 yhteyshenkilöni avulla. Vastaajien huomiota ja motivaatiota kyselyyn saattoi lisätä yhteyshenkilön laittama oma viesti opinnäytetyöstäni ja sen merkityksestä nyt, kun palvelua ei enää kouluilla ole. Kyselyn suljettua tulosten analysointiin ja esittelyyn oli varattu aikaa reilu kuukausi. Aika meni nopeasti, mutta vaihe oli intensiivistä tekemistä. Opinnäytetyön viimeistely tapahtui samassa ajassa. Opinnäytetyö valmistui toukokuun 2025 aikana, jonka jälkeen luvassa oli kypsyysnäyte ja työn arviointi.

Olin tyytyväinen ja kiitollinen saatujen vastausten määrään, sillä tutkimuksen tavoiteltu vastausmäärä saavutettiin. Jos vastauksia olisi ollut vieläkin enemmän, olisi tietysti vastauksissa voinut olla useampia erilaisia näkökulmia ja kokemuksia. Kuitenkin tavoite täyttyi ja vastaukset olivat lähes yksimielisiä. Vastausmäärään saattoi vaikuttaa kevätaika, jolloin vastauksia kerättiin. Kevät on aina kouluissa kiireistä aikaa, jolloin täytyy priorisoida tehtäviä. Tuloksien kattavuutta lisäsi se, että siihen oli mahdollista vastata kaikista kouluista, joissa palvelu oli ollut. Tuloksien ansiosta koulun perhetyöstä sai tehtyä selkeät johdopäätökset.

Opinnäytetyöprosessi ja etenkin tutkimukseni on vahvistanut sitä, kuinka kouluympäristössä lasten sekä perheiden haasteet voidaan huomata jopa ensimmäisenä. Koulun henkilökunta, etenkin opettajat kohtaavat oppilaita tiiviisti koulussa. Opettajien on ollut sujuvaa aloittaa lapsen eduksi yhteistyö koulun perhetyöntekijän kanssa, kun työntekijät ovat olleet kouluympäristössä. Niin opettajat kuin perheet ovat pitäneet koulussa tarjottavaa perhetyötä tärkeänä ja hyödyllisenä.

Vanhemmuuden ja perheen haasteet ovat saattaneet toisille huoltajille olla iso kynnyks hakea tukea. Useinkin koulusta tarjottava apu on toiminut matalalla kynnyksellä, esimerkiksi oppilashuolto. Koulun perhetyö on varmasti madaltanut kynnyksistä hakea ja vastaanottaa tukea. Kuten tutkimuksessakin selvisi, koulun perhetyöntekijä on sulautunut yhdeksi koulun henkilökunnan jäseneksi. Perheiden haasteiden ei ole tarvinnut olla suuria, vaan koulun perhetyöntekijät ovat auttaneet monessa erilaisessa tilanteessa. Tällöin työn ennaltaehkäisevyys on toiminut.

Koulun perhetyöstä moni opettaja ja perhe on saanut tukea. Kouluympäristössä on tärkeää olla eri aloilta työntekijöitä. Lasten eduksi on, kun heidän kehitystään ja oppimista tuetaan monipuolisesti. Eri alojen ammattilaiset katsovat asioita eri näkökulmista, jolloin pystytään huomioimaan yhdessä monia eri tekijöitä. Opettajat toivoivat koululle ennaltaehkäisevää työtä, jolla pystytään riittävän ajoissa keskittymään pieniinkin haasteisiin lapsilla ja perheillä. Koska opettajat toistivat vastauksissaan huolta lasten ja perheiden pahoinvoinnista, herättää se minussakin huolta. Koulun perhetyö on saanut alkunsa hankkeesta, ja hanke taas saanut alkunsa tarpeesta. Koulun perhetyötä on tarvittu ja sillä on ollut iso rooli. Nyt tätä osaa ei enää kouluissa ole. Toivon, että opinäytetyöni auttaa pohtimaan, mitä lapset ja perheet tarvitsisivat arjen ja haasteiden tueksi. Toivon myös, että ennaltaehkäisevään työhön pystytään jälleen jossain kohtaa panostamaan – lapsen ja perheen eduksi.

LÄHTEET

Alhoniemi, A. & Ristseppä, H. (2023). Sosionomi voisi toimia kouluyhteisössä niin lasten perheiden kuin työntekijöidenkin tukena. Talk by Students. Turun ammattikorkeakoulu.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231113145045>.

Aunola, K. & Sorkkila, M. (10.10.2019). Risk Factors for Parental Burnout among Finnish Parents: The Role of Socially Prescribed Perfectionism. Journal of Child and Family Studies, 648–659. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01607-1>

Finlex. Laki lastensuojelulain muuttamisesta 610/2022 3 a § osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2022/610>.

Finlex. Lastensuojelulaki 417/2007 1 §, 2 § & 3 § osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2007/417>.

Finlex. Sosiaalihuoltolaki 2022/ 1 §, 16 § & 18 §. Viitattu 15.5.2024 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Forss-Pennanen, P. (2020). Koulusosionomi rinnalla kulkijana. Centria-ammattikorkeakoulun verkkolehti osoitteesta <https://centriabulletin.fi/koulusosionomi-rinnalla-kulkijana/>.

Holm, P. (2000). Voimavarakeskeisen perhetyön taustatarinoita ja -periaatteita. Teoksessa Varhaista tukea lapsiperheille – kokemuksia Lapsiperheprojektin perhetyöstä. Toimittaneet Häggman-Laitila A., Ruskomaa L. & Euramaa K. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Käpylä Print Oy.

Jyväskylän yliopisto. (2019). Korkeat vaatimukset uuvuttavat vanhemmat. Osoitteesta <https://www.jyu.fi/fi/uutinen/korkeat-vaatimukset-uuvuttavat-vanhemmat>.

Kiili, J. ym. (2024). Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityö. Toimittaneet Kiili, J., Jaakola A-M., Anis, M., Lamponen, T. & Stenvall, E. Gaudeamus Oy.

Kippola-Pääkkönen, A. & Serenius-Sirve, S. (2011). Uudistettu opas Berggren, K., Korhonen, T. ym. (2021). ADHD-liitto ry. & Barnavårdsföreningen i Finland rf. PunaMusta Oy. <https://adhd-liitto.fi/wp-content/uploads/2023/04/Arki-toimaan-opas-web.pdf>.

Korhonen, L. (2021). Vanhempien ero. Terveyskirjasto. Osoitteesta <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00032>.

Kuivakangas, J. (2002). Perhe ja vanhemmuus – suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Toimittaneet Rönkä, A. & Kinnunen, U. PS-kustannus. Otavan Kirjapaino Oy.

Kuronen, M. (2003). Perhe murroksessa – kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Toimittaneet Forsberg H. & Nätkin R. Gaudeamus Kirja / Oy Yliopistokustannus University Press Finland.

Lamminen, T. (2019). Koulu – enemmän kuin oppimisen paikka. Varsinais-Suomen lastensuojelujärjestöt. Osoitteesta <https://vslj.fi/kouluhyvinvointi/>.

Lehtonen, T. (2021). Kokemuksia koulun perhetyöstä Porin perusturvassa [AMK-opinnäytetyö, Satakunnan ammattikorkeakoulu]. Theseus. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/494935/Lehtonen_Tanja.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Liukko, E., Karjalainen, P. & Muurinen, H. (2024). Sosiaalihuollon matalan kynnyksen neuvonnan ja ohjauksen toimintamalli. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. STM:n hallinnonalan avoin julkaisuarkisto Julkari. Osoitteesta https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144796/Sosiaalihuollon%20matalan%20kynnyksen%20neuvonnan%20ja%20ohjauksen%20toimintamalli_Web.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhemmuuden kaari. Päivitetty 12.6.2024 osoitteessa <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/vanhemmuuden-kaari/>.

Mannerheimin lastensuojeluliitto (2025). Vanhempainpuhelimien ja digipalveluiden vuosiraportti 2024. Osoitteesta <https://www.mll.fi/ammattilaisille/tietoa-teemoittain/auttavat-puhelin-ja-nettipalvelut/vanhempainpuhelimien-ja-digipalveluiden-raportti/>.

Mielenterveystalo, (n.d.) Lapset erotilanteessa. Viitattu 2.4.2025 osoitteesta <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/ihmissuhteet/lapset-erotilanteessa>

Mieli ry. (2024). Mitä ovat neuropsykiatriset häiriöt? Viitattu 7.5.2025 osoitteesta <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/lapset-ja-nuoret/neuropsykiatriset-hairiot/neuropsykiatriset-hairiot/>.

NäeNepsy (n.d.). Tietoa kaikille neurokirjosta. Viitattu 7.5.2025 osoitteesta <https://naenepsy.fi/tietoa/tietoa-kaikille-nepsyille/>.

Opetushallitus. Opiskeluhoito. Viitattu 19.4.2025 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoito>.

Opetushallitus. (2014.) Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.

Pietiläinen, M. & Toivola, J. (11.1.2023). Valtaosa lapsista kasvaa edelleen aviopariperheessä – avopareja aiempaa enemmän, uusperheitä vähemmän. Tilastokeskus. Osoitteesta <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/valtaosa-lapsista-kasvaa-edelleen-aviopariperheessa-avopareja-enemman-uusperheitä-vahemman-kuin-ennen>.

Pukkila, T. (2024). Porin sivistyslautakunta säilyttäisi perhetyöntekijät kouluissa – ”Kokemukset ovat olleet hyvin positiivisia”. Yle uutiset. Osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20127689>.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu. (13.4.2022). Ennaltaehkäisevä työ esille vaikuttavuuspolkujen avulla – Sosionomiopiskelijat mukana sote-uudistuksen kehittämistyössä. <https://lehti.seamk.fi/hyvinvointi-ja-luovuus/ennaltaehkaiseva-tyo-esille-vaikuttavuuspolkujen-avulla-sosionomiopiskelijat-mukana-sote-uudistuksen-kehittamistyossa/>.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. (2017.) <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM026:00/2017>.

Sosiaali- ja terveysministeriö. PowerPoint -esitys.

<https://stm.fi/documents/1271139/14350015/Perhety%C3%B6n+tiimi+Perhety%C3%B6ntekij%C3%A4+p%C3%A4iv%C3%A4kodissa+ja+koululla.pdf>.

Suomen tietotoimisto (2025). Hyvinvointialueet edistävät asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä – toiminta tuo merkittäviä säästöjä. Osoitteesta <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70984897/hyvinvointialueet-edistavat-asukkaiden-hyvinvointia-ja-terveytta-toiminta-tuo-merkittavia-saastoja?publishid=69820726&lang=fi>.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (Päivitetty 7.12.2023.) Lastensuojelun käsikirja. Koulun tai oppilaitoksen aikuiset. Haettu 20.4.2025 osoitteesta <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas/hyvinvointiasi-tukevat-ammattilaiset/koulun-tai-oppilaitoksen-aikuiset>.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (n.d.). Lastensuojelun käsikirja. Perhetyö ja tehostettu perhetyö. Haettu 9.2.2024 osoitteesta <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo-ja-tehostettu-perhetyo>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (Päivitetty 7.12.2023.) Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). Haettu 23.10.2024 osoitteesta <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->.

Törrönen, M. (2012). Onni on joka päivä – Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.

Vilka, H. (2025). Tutki ja kehitä. Määrällinen tutkimusmenetelmä käytännössä. Santalahti-kustannus. Ellibs e-kirjat osoitteessa <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523705951>.

Väestöliitto. (n.d.) Tietoa erosta. Viitattu 2.4.2025 osoitteesta <https://www.vaestoliitto.fi/parisuhteet/tietoa-parisuhteesta/tietoa-erosta/>.

Welbourne, P. (2012). Social Work with Children and Families: Developing Advanced Practice. ProQuest Ebook Central. <https://ebookcentral.proquest.com/>

LIITE 1: KYSELY

Koulun perhetyö

1. Oletko ollut tietoinen koulussasi toteutettavasta perhetyöstä?
 - a. kyllä
 - b. osittain
 - c. en
2. Miten arvioisit koulun perhetyön merkitystä koulu yhteisölle?
 - a. Erittäin merkittävä
 - b. Melko merkittävä
 - c. Vähän merkittävä
 - d. Ei juurikaan merkittävä

Yhteistyö koulun perhetyön kanssa

3. Millaisessa tilanteessa olet ollut yhteistyössä koulun perhetyöntekijän kanssa?
 - a. Lapsen ja/tai perheen tukemisessa
 - b. Koko koulussa järjestettävässä tilaisuudessa (esim. teemapäivät, vanhempainillat ym.)
 - c. Moniammatillisessa ryhmässä
 - d. Jossain muussa, missä?
4. Miten yhteistyö on konkreettisesti lähtenyt liikkeelle?
 - a. Opettajan aloitteesta
 - b. Vanhemman/huoltajan yhteydenotosta tai pyynnöstä
 - c. Koulun perhetyöntekijän aloitteesta
 - d. Rehtorin tai koulun johdon aloitteesta
 - e. Moniammatillisen tiimin tapaamisen kautta
 - f. Ei ole ollut yhteistyötä
 - g. Muu, mikä? (avoin kenttä)
5. Yhteistyö on hyödyttänyt opettajaa ja perheitä.
 - a. Täysin samaa mieltä
 - b. Osittain samaa mieltä
 - c. En osaa sanoa
 - d. Osittain eri mieltä
 - e. Täysin eri mieltä

Perheiden yleisimmät haasteet

6. Mitä seuraavista olet kokenut yleisimmiksi haasteiksi perheillä koulu yhteisössäsi? (voit valita useita)
 - a. Vanhemmuuden haasteet
 - b. Taloudelliset haasteet

- c. Perheiden monimuotoisuus (esim. ero, uusperheet)
 - d. Mielen-terveyshaasteet
 - e. Lasten ja nuorten käyttäytymishaasteet
 - f. Muu, mikä?
7. Onko opettajan näkökulmastasi perheet saaneet tarvitsevansa avun koulun perhetyön kautta?
- a. Kyllä
 - b. Osittain
 - c. Ei
8. Oletko hyödyntänyt koulun perhetyötä, kun huoli oppilaan perheestä on herännyt?
- a. Kyllä
 - b. En

Toimintamahdollisuudet, kehitysehdotuksia ja vapaa sana koulun perhetyöstä

9. Koetko, että sinulla on ollut riittävästi resursseja osallistua koulun perhetyöhön ja perheiden tukemiseen?
- a. Kyllä
 - b. osittain
 - c. ei
10. Vapaa sana: Mitä haluaisit kertoa koulun perhetyöstä? Miten mielestäsi lapset ja perheet saisivat tukea?